

Deblokkering van banktegoeden na overlijden

Stephan Janssens • Ernst & Young Tax Consultants

Op het ogenblik van het overlijden van één van de partners in een huwelijk (of bij wettelijke samenwoning), treden een hele reeks wettelijke bepalingen in werking. Naast de erfrechtelijke overgang van goederen zijn er ook een hele reeks fiscale bepalingen die vaders Staat moeten beschermen tegen het “verstoppen” van de nalatenschap. Een wetgeving die niet meer past in onze moderne maatschappij.

Overlijden : de fiscus slaat toe

De laatste tien jaar zijn de tarieven op het gebied van successierechten sterk gedaald. Toch blijft het een “zware” belasting. Het vermogen waarvoor u, samen met uw partner, heeft gewerkt en gespaard, wordt

er echt door aangetast.

Deze “aantasting” voelt u niet meteen. Indien de overledene in België woonde, moet de aangifte inzake successierechten immers pas vijf maanden later ingediend worden. De afrekening zelf volgt nog enkele maanden later.

Veel concreter, en werkelijk meteen na het overlijden, zijn de verplichtingen van de bank voor wat betreft de gelden en waarden die u bij hen heeft gedeponneerd.

De kluis gaat dicht

Als u bij een bankinstelling een safe hebt, dan is de bank verplicht dit aan te geven aan de belastingadministratie. Zo kan de administratie een ambtenaar langs sturen bij het openen ervan.

De bank mag u bovendien geen toegang

verlenen tot de kluis. De maatregel is duidelijk bestemd om het verstopping van activa tegen te gaan. Voorheen ging het dan vooral om waardepapieren zoals obligaties en aandelen, maar vermits dit soort documenten binnen een aantal jaren per definitie op naam of gedematerialiseerd moeten zijn, is dat argument niet echt meer aan de orde.

Verder kunt u natuurlijk ook waardevolle roerende goederen zoals munten en juwelen in een kluis bewaren, maar in deze wereld zonder grenzen zijn er - voor wie dit soort goederen écht wil verstoppen - voldoende alternatieven voor een kluis in een Belgische bank.

De rekening wordt geblokkeerd

Een ander en vaak acuut probleem is het blokkeren van de rekening op naam van de overledene.

Op het ogenblik dat de bank op de hoogte gebracht wordt van het feit dat de titularis van een rekening overleden is, wordt deze rekening geblokkeerd tot de ontvanger van de successierechten of de notaris een attest of akte van erfopvolging opmaakt.

Dit geldt voor alle rekeningen waar de overledene ergens iets mee te maken had. Rekeningen op zijn (haar) naam, maar ook rekeningen waar hij (zij) mede-titularis van was, of waar hij (zij) kon over beschikken. Een gemeenschappelijke rekening, van man en vrouw, maar ook van de vriendenclub "de lustige kaarters" ... het wordt allemaal geblokkeerd.

Vooraf in een standaard huisgezin, met een zicht- en spaarrekening op naam van het koppel is dit faliekant: de langstlevende kan immers gedurende soms weken niet aan het geld dat op die rekening staat en moet soms zelfs lenen om de gewone dagelijkse uitgaven te bekostigen.

Deblokkering kan

Zonder een akte of attest van erfopvolging kon de bankier de gelden van een overle-

den persoon tot nog toe niet deblokken. Een recente wet zorgt er echter voor dat dit anachronisme een beetje uit onze wetgeving verdwijnt. Met ingang van 31 augustus 2009 kan namelijk een gedeeltelijke deblokkering gevraagd worden.

Onder de volgende voorwaarden kunt u als langstlevende uitbetaling vragen van sommen die op de rekening staan:

- a) u bent langstlevende echtgenoot of wettelijk samenwonende;
- b) u moet het vragen;
- c) u kan enkel uitbetaling vragen van tegoeden die afkomstig zijn van een gemeenschappelijke of onverdeelde zicht- of spaarrekening (dus niet van de eigen rekening van de overledene);
- d) de uitgekeerde som mag niet meer bedragen dan de helft van de beschikbare creditsaldi en in elk geval niet meer dan 5.000 EUR (deze grens geldt voor alle rekeningen samen, zelfs bij meerdere banken).

De uitbetaling geldt als een voorschot op wat u zult krijgen uit de nalatenschap. Als u teveel opgevraagd hebt, dan krijgen de

andere erfgenamen (bijvoorbeeld de kinderen) een vordering tegenover u voor dezelfde som.

Ten slotte is het ook belangrijk te noteren dat, als u gebruikmaakt van dit systeem, u de nalatenschap niet meer kan verwerpen of aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving. In geval van een nalatenschap met belangrijke schulden moet u hier goed mee uitkijken.

Een stap... in de verkeerde richting

In deze moderne informatiemaatschappij waar de fiscus beter weet wat uw inkomen is dan uzelf, is deze wet een stap in de verkeerde richting. Het blokkeren van tegoeden op de rekening blijft de regel, deblokkering een uitzondering onder voorwaarden. Waarom? Als de bank aan de fiscus meedeelt wat de stand van de rekening was de dag van het overlijden of de dag ervoor, kan daar geen discussie over bestaan. Wat is dan nog de zin van blokkeren?

De nieuwe regeling is in feite de bevestiging van een systeem dat dringend moet afgeschaft worden. Helaas zullen we het er wel weer een tijdje moeten mee doen... ■